

Hayatını Risale-i Nur'a Vakfetmiş Âlim Bir Şahsiyet:

Mehmet Kırkncı

A Scholar Who Devoted his Life to Risale-i Nur: Mehmet Kırkncı

Halil Ahmet KIRKKILIÇ

Prof. Dr., Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Eğitim Fakültesi/University
İbrahim Çeçen, Faculty of Education, Ağrı /Türkiye,
ahmetk@atauni.edu.tr orcid.org/0000-0003-4543-4964

Makale Bilgisi	Article Information
Makale Türü – Article Type	Araştırma Makalesi / Research Article
Geliş Tarihi – Date Received	29 Ekim / October 2021
Kabul Tarihi – Date Accepted	10 Aralık / December 2021
Yayın Tarihi – Date Published	28 Aralık / December 2021
Yayın Sezonu	Aralık - December
Issue - Sayı	12

Atıf / Cite as: KIRKKILIÇ, Halil Ahmet. “Hayatını Risale-i Nur'a Vakfetmiş Âlim Bir Şahsiyet: Mehmet Kırkncı:[A Scholar Who Devoted his Life to Risale-i Nur: Mehmet Kırkncı]”. *Katre Uluslararası İnsan Araştırmaları Dergisi – Katre International Human Studies Journal* 12 (December/Aralık 2021), 101-130. Doi: 10.53427/katre.1016281.

İntihal / Plagiarism: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and confirmed to include no plagiarism. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/katre/policy>

Copyright © Published by İstanbul İlim ve Kültür Vakfı / Istanbul Foundation for Science and Culture, İstanbul, Turkey. All rights reserved.

Hayatını Risale-i Nur'a Vakfetmiş Âlim Bir Şahsiyet:

Mehmet Kırkınıcı

Halil Ahmet KIRKKILIÇ

Öz

Türkiye'nin ileri gelen kanaat önderlerinden biri olan Mehmet Kırkınıcı (1928-2016) Erzurum'da doğdu. Kur'an okutmak da dahil olmak üzere her türlü dini eğitimin yasak olduğu bir dönemde, gizlice çeşitli müderrislerden ders alarak klasik medrese sistemine göre tahsilini tamamladı. Hocalarının şark âlimlerinden Bediüzzaman Said Nursi'den sitayişle bahsetmesi üzerine kendisini ziyaret etti. Kırkınıcı Hoca medrese usûlüne göre ders vermeye devam ederken, din hizmetini Risale-i Nur'u esas alarak gerçekleştirdi. Üniversite öğrencilerine yardımcı oldu. Onlar için ev tuttu ve onların Risale-i Nurları okumasını sağladı. İmkânların genişlemesiyle dostlarını yurt inşası için teşvik etti. Erzurum Kültür ve Eğitim Vakfı'nın kurulmasını sağladı. Yanlış İslâm algısına düşmemeleri ve saf Müslümanlara zarar vermemeleri için idareciler ve siyasetçilerle her zaman temas halinde oldu. Daha çok iman esasları savunan ve ülkenin bütünlüğüne hizmet eden konularda kırka yakın kitap yazdı, özellikle sohbetleriyle üniversite öğrencilerini etkiledi. Onun sohbetlerine katılmış olan öğrencileri günümüzde birçok üniversitede öğretim üyesi olarak görmek mümkündür. Bu makalede nitel veri toplama yöntemlerinden doküman analizi metodu kullanılarak Mehmet Kırkınıcı'nın hayatı ve kişisel etkinliği ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: İslam Mezhepler Tarihi, Dini gruplar, Risale-i Nur, Said Nursi, Mehmet Kırkınıcı.

A Scholar Who Devoted his Life to Risale-i Nur: Mehmet Kırkınıcı

Abstract

Mehmet Kırkınıcı (1928-2016), one of Turkey's leading opinion leaders, was born in Erzurum. At a time when all kinds of religious education, including teaching the Qur'an, was forbidden, he secretly took lessons from various madrasa teachers and completed his education according to the classical madrasa system. He visited him after his teachers praised Bediuzzaman Said Nursi, an oriental scholar. While Kırkınıcı Hodja continued to teach according to the madrasah method, he performed his religious service based on the *Risale-i Nur*. Helped college students. He bought a house for them and made them read the *Risale-i Nur*. With the expansion of opportunities, he encouraged his friends to build a homeland. He always kept in touch with administrators and politicians so that they would not fall into the wrong perception of Islam and harm Muslims. He wrote nearly forty books on subjects that mostly advocate the principles of faith and serve the integrity of the country

and he especially impressed university students with his conversations. It is possible to see as lecturers in many universities today, the students who participated in his talks. In this article, Mehmet Kırkınıcı's life and personal activity were revealed by using the document analysis method, one of the qualitative data collection methods.

Keywords: History of Islamic Sects, Groups of Religious, Risale-i Nur, Said Nursi, Mehmet Kırkınıcı.

Giriş

Bediüzzaman Said Nursi'nin izinden giden Mehmet Kırkınıcı, sadece doğduğu ve yaşadığı şehir olan Erzurum'un değil, Türkiye'nin önde gelen kanaat önderlerinden biridir. Yaşadığı dönemde Türkiye'nin dini ve sosyal hayatında önemli etkileri olmuş bir şahsiyettir. Bu makalede dokümanter analiz yöntemi takip edilerek yazılı kaynaklardan kendisiyle ilgili bilgi ve belgeler toplanarak Kırkınıcı Hoca'nın hayatı, eserleri ve etkileri ortaya koymaya konulmuştur. Bu konuda en çok faydalandığımız kaynak, Zafer Yayınları arasında çıkan ve kendisinin kaleme aldığı *Hayatım-Hatıralarım* adlı otobiyografi ve hatıra eseridir. Biz bu çalışmamızda Mehmet Kırkınıcı'nın hayatını ve mücadelesini, daha çok Said Nursi'nin bir öğrencisi ve Risale-i Nur'a yaptığı hizmetleri bağlamında değerlendireceğiz.

1. Çocukluğu ve Tahsil Hayatı

Celal Efendi ve Raziye Hanım'ın beş çocuğunun ikincisi olan Mehmet Kırkinci 1928 yılında Erzurum'un Aziziye¹ ilçesinin Güllüce mahallesinde² dünyaya geldi. Kırkinci on iki yaşında iken babası Celal Efendi 1940 yılında Erzurum'a taşındı ve Gürcükapı'da bir dükkân açtı. Evleri İhmal Mahallesi'ndeydi. Celâl Efendi dindar bir insandı ve çocuklarının da öyle yetişmesini istiyordu. Her gün sabah erkenden kalkar, çocuklarını da kaldırır ve onlara imamlık yaparak sabah namazını birlikte kırlardı.

Kur'an öğrenmenin³ ve Arapça ezan okumanın yasak olduğu⁴ bu dönemde din eğitimi gizli yapılırdı. Jandarma Kur'an öğretildiğini haber alınca köylere kadar gelir, öğrencileri dağıtırdı. Jandarma gittikten sonra eğitim kaldığı yerden tekrar devam ederdi. Bu dönemde her ne pahasına olursa olsun bazı din adamları vaaz ederek, Kur'an okutarak, Arapça ve dini ilimleri ders vererek din eğitimine devam etmişlerdir. Doğu illerimizde bu uygulama daha yoğundu (Kırkinci, 2013) .

---

¹ Eski ismi İlica'dır.

² Güllüce, Erzurum merkezinin 99 km kuzeybatısında yer alan bir mahalledir. Eski tanımıyla Aşkale ilçesinin Ovacık nahiyesine bağlı bir köydür. https://tr.wikipedia.org/wiki/Güllüce,_Aziziye

³ Aşında kanunen böyle bir yasak yoktu. Bu tür yasaklar katı laiklik anlayışının uygulamadaki sonuçlarıydı. Bu tür uygulamalar için Eref Edip'in *Kara Kitap* adlı eserine bakılabilir.

⁴ Esasen ezanın Arapça okunmasının yasaklanması konusunda da bir kanun yoktu. İçişleri Bakanlığı'ndan gelen bir yazı üzerine Diyanet İşleri Başkanlığı 04.02.1933 tarihinde bütün müftülöklere bir genelge göndererek ezanı ve kameti Türkçe okumalarını istemiş, buna uymayanların "kat'î ve şedîd bir şekilde" cezalandırılacakları bildirilmişti. Konu hakkında kanuni bir yasak ve bu yasağa uymayanlar hakkında kanunda belirlenmiş bir ceza olmadığı için, ezanı aşlına uygun şekilde Arapça olarak okuyan görevliler, 1941 yılına kadar Türk Ceza Kanunu'nun 526. maddesinin "yetkili mercilerin kamu düzenini sağlamaya yönelik emrine aykırılık" kaydı kapsamında suçlu sayılır ve hakim takdir edeceği bir ceza ile cezalandırılırdı. Ancak 1941'de yürürlüğe giren 4055 sayılı kanunla değişik 526. maddeye, "Arapça ezan ve kamet okuyanların üç aya kadar hapis veya on liradan iki yüz liraya kadar para cezası ile cezalandırılması" fıkrası eklenmiş (Düstür, Üçüncü tertip, XXII, 418), Arapça ezan okuyanlar artık bu fıkra göre cezalandırılmaya başlanmışlardır. Maalesef ezan ve benzeri konularda idarecilerin keyfi, "kamu düzeninin gereği" olarak kamuya dayatılmış ve bu keyfi uygulamalar kanun seviyesine çıkarılmıştır. Demokrat Parti'nin iktidara gelişiyle 16 Haziran 1950 tarihinde Ramazan öncesinde ezanın asli şekliyle okunması serbest bırakılmış ve bu serbestliğin kamuya hiçbir zarar vermediği görüldüğü gibi, bu karar sebebiyle Demokrat Parti halkın büyük beğenisini kazanmıştır.

Mehmet Kırkncı evlerinin karşısındaki İhmal Camii imamı Mehmet Efendi'nin vaazlarını kaçırmazdı. İlim aşkını ilk olarak onun vaazlarından almıştı. Kırkncı daha sonra münzevi bir zat olan Rauf Efendi'nin sohbetlerine katıldı. Erzurum ulemasından Hattat Mustafa Necati Efendi'den ders almak istese de Hoca'nın o sıralarda İstanbul'da olması sebebiyle bir süre Mustafa Efendi'nin kardeşi Hüsnu Efendi'den hat dersi aldı (Okur, S. 2011). Ancak daha sonra Mustafa Efendi İstanbul'dan dönünce ondan ders alma imkânına kavuştu ve 1941-1946 yılları arasında kendisinden ders almaya devam etti.

O dönemde din eğitimi gizli yapıldığı için Mustafa Efendi'den ders almak bir hayli zordu. Mehmet Kırkncı, sabah namazını erken saatte kıldıktan sonra kardeşiyle birlikte erkenden yola çıkarlar, faytonların izinden bata-çık Mustafa Efendi'nin evine giderlerdi. Mustafa Efendi'nin kardeşi Hüsnu Efendi kendilerinin geleceğini bildiği için kapı arkasında bekler ve geldiklerinde kapıyı açardı. Bu kadar erken saatte hocanın evine gitmelerinin sebebi polisler görünmemek içindi. Polisler daha uyanmadan Mustafa Hoca'nın evine gider saat sekiz-sekiz buçuğa kadar ders okurlardı. Bu kadar tedbire rağmen polisler Hoca'dan şüphelenerek müteaddit defalar evine baskın yapmışlardır (Okur, S. 2011).

Mehmet Kırkncı'nın ilk hocası Hattat Hacı Mustafa Necati Efendi

Kırklı yıllarda Erzurum'da bütün medreseler ve camiler kapatılmıştı. Sadece Gürcü Kapı Camii, evlerinin karşısında bulunan İhmal Camii, Lala Paşa Camii ve Murat Paşa Camii ibadete açıktı. Daha çok medresesiyle meşhur olan Kurşunlu Camii ise hapishaneye çevrilmişti. Mustafa Efendi'nin evinde yapılan Pazar sohbetlerinde genellikle bu kötü haller konuşulurdu. Halk, "Zaman âhir zamandır, iyi olacağını beklemek yanlıştır. Durum gittikçe daha da kötüleşecek" şeklinde konuşur, ümitsizlik içinde gözyaşları dökerdi. Doğrusu Mustafa Efendi de böyle bir ümitsizliğin içindeydi (Kırkinci, 2013).

Öğrencileriyle yaptığı bir ders esnasında Mustafa Efendi farklı konulardan da söz ederdi. Meselâ bir gün meşhur müfessir Elmalılı Hamdi Efendi'nin⁵ Bediüzzaman Said Nursi hakkında, "Bediüzzaman berrak sular gibi temiz bir vicdana, çok güzel bir ruha sahip bir zat idi. İstanbul âlimlerinin gözü öyle bir âlim görmemiştir." dediğini nakletti. Ardından kendisinin de Bediüzzaman'ın *İşârâtü'l-İ'câz* isimli eserini okuduğunu söylemiş ve ayağa kalkıp kütüphanesinde bulunan bu kitabı alıp kendilerine gösterdi. Mustafa Efendi, Bediüzzaman'ın bu kitabı Erzurum'un ilçelerinden Pasinler'de Birinci Cihan Harbi sıralarında dağlarda yazdığını belirttikten sonra bu eser hakkında şöyle bir değerlendirmede bulundu: "Bu kitaptaki hakikatler, nükteler, meziyetler ne Keşşaf'ta ne Beyzavî'de ne de başka bir tefsirde yok. Siz tefsir ilmini tahsile başladığınızda bunu size okutacağım."

Mehmet Kırkinci böyle bir zatın adını duyunca içinde ona karşı derin bir sevgi ve muhabbet duygusu oluştu, içinden "Keşke bu zatı görüp, elini öpsem ve duasını alsam" diye geçirdi. Gerçekten Bediüzzaman'ı görmek istediği için onun hakkında daha fazla bilgi edinmek istedi ve;

"Hocam! Bu zat nerede ikamet ediyor? Acaba kendisini ziyaret etmek mümkün mü?" diye sorar. Mustafa Hoca;

---

⁵ Mustafa Necati Efendi, Elmalılı Hamdi Yazır'dan tefsir dersleri okumuştur.

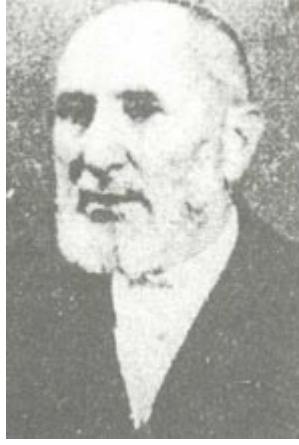
“1925 yılında kendisini Burdur'a sürgün ettiler. Şimdi Isparta'da ikamet ediyor. Fakat onu görmek isteyenleri takip ediyorlar ve tutukluyorlar. Onu ziyarete gidecek olursanız başınız belâya girer.” dedi (Kırkncı, 2013).

Hocası Mustafa Efendi'nin anlattıkları genç Mehmet Kırkncı'nın gönlünde iyice yer etmişti. Doğrudan kendisini göremese de hiç olmazsa rüyasında görmeyi çok arzu etmeye başladı. Nitekim bu arzusu bir süre sonra gerçekleşti. 1942-1943 yıllarında şöyle bir rüya gördü: Kırkncı, köyelerine sınır olan Toprakkale köyünün kenarında bulunmaktadır. Köyün dışında bir kalabalık oluşmuş, büyük bir zatın gökten inmesini bekleyerek gökyüzüne doğru bakıyorlardı. Birden bulutlar yarıp, içinden muhteşem ve nuranî bir zat çıkar. Nur gibi parlıyordu. Yere inince orada bulunanlar, “Bediüzzaman, Bediüzzaman!” diye seslenmeye başladılar. İşte o anda Kırkncı uyanır ve bunun bir rüya olduğunu anlar. Bu rüya ile birlikte Bediüzzaman'ı görme ve eserlerini okuma iştiağı daha da arttı. (Kırkncı M. 2013).

Hacı Mustafa Efendi Arap dilini çok iyi bilen, fıkıh, tefsir, mantık, belâgat, kıraat ve tasavvuf ilimlerinde yüksek bilgiye sahip hattat bir zattı. Nakşibendî-Hâlidî kolu halifelerinden Alvar İmamı Muhammed Lütfi Efendiye bağlı olduğu söylenmektedir (Türk, 2014).

Mustafa Efendi 1944 yılında bir gün talebelerine “Ben artık bu memlekette duramam. Buralardan gideceğim. Memleketimizde dinimizi gizli okutmak mecburiyetinde kalıyoruz, okutanları da tevkif ediyorlar. Kur'an yasaklanmış, ezan yok, kâmet yok...” dedi ve Arabistan'a gideceğini ifade etti. (Kırkncı, 2013). Öğrencileri de cemaati de bu karardan hiç hoşnut olmadı. Onu kararından vazgeçirmeye çalışsalar da o kararından dönmedi ve 1947 yılında hicret yoluna çıktı.⁶ Ancak bundan önce öğrencilerini emin ellere teslim etmeliydi. 1946 yılında Mehmet Kırkncı'yı Hacı Faruk Efendi'ye (1881-1953), kardeşini de Sakıp Efendi'ye teslim etti.

⁶ 1948 yılında Suudî Arabistan'a giden Mustafa Efendi Medine'de esans satarak geçimini sağladı. Eski Türk hacıları kendisini “Kokucu Mustafa” diye bilirler.

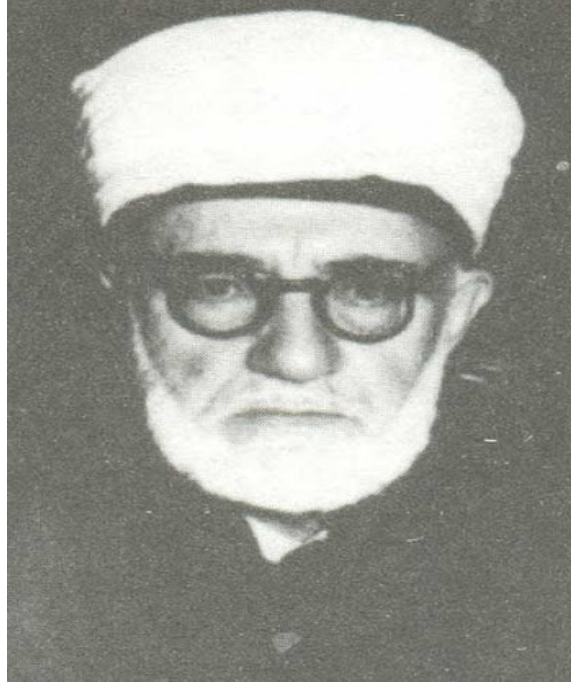
Mehmet Kırkklıncı'nın ikinci hocası Hacı Faruk Efendi

Mehmet Kırkklıncı'nın ikinci hocası, 1946'dan sonra ders almaya başladığı Hacı Faruk Efendi'dir. Hacı Faruk Efendi Erzurum'un Tifnik Köyündendir. Ailesi Erzurum'un eşrafındandır. Aklî ve naklî ilimlerde selâhiyetli bir âlimdi. Çok hayırsever ve müttaki bir zattı.

Evi, Erzincankapı'daki tarihî taş binanın üst tarafındaydı. 1946 yılı Mart ayında bir gün Hacı Faruk Efendi'ye 40-45 yaşlarında bir zat misafir olur. Hoca'nın elini öptükten sonra, "Ben Isparta'dan geliyorum, Bediüzzaman Hazretleri'nin sana selâmı var" dedi. Faruk Efendi hürmeten ayağa kalkar ve selâmını alır. O zattan Bediüzzaman'ın durumunu ve sağlığını öğrendikten sonra gözaltında olup olmadığını öğrenmek istedi. Misafir gittikten sonra Kırkklıncı, "Hocam! Siz Bediüzzaman Hazretleri'ni tanıyor musunuz?" diye sordu. Faruk Efendi de, Birinci Cihan Harbinden önce Bediüzzaman'ın Erzurum'a geldiğini, o zamanlar kendisine Molla Said-i Meşhur dendiğini, Erzurum'da kaldığı otuz beş gün boyunca kendisinin Bediüzzaman'a hizmet ettiğini, Van valisi Tahir Paşa'ya, İstanbul'a gidip padişah'tan şarkta kurulacak bir Dârülfünûn için tahsisat isteyeceğini, Tahir Paşa'nın ise kendisine Erzurum'a gidip oradaki ulamâ ile görüşmesini tavsiye ettiğini, Erzurum'a geldiğinde Kurşunlu Medresesi Müderrisi Süleyman Efendi'nin kendisine "Faruk! Sen beyzâdesin. Said Efendi'yi en iyi sen ağırlarsın. Senin medresende misafir kalsın." dediğini ve Bediüzzaman'ı

kendisinin misafir ettiğini uzun uzadıya anlattı. (Kırkncı, 2013). Bu anlatı Kırkncı'nın Bediüzzaman'ı görme iştıyakını daha da arttırdı. Kırkncı, Faruk Efendi'den dinî derslerin yanı sıra coğrafya, astronomi ve matematik dersleri de aldı.

Mehmet Kırkncı'nın üçüncü hocası eski Erzurum Müftüsü Sadık Solakbay (Solakzâde)

Mehmet Kırkncı'nın üçüncü hocası eski Erzurum müftüsü Solakzâde Sadık Efendi'dir (1884-1960). Faruk Efendi'nin 1953 yılında vefat etmesi üzerine Kırkncı, Solakzâde Sadık Efendi'den (Solakbay) ders almaya başladı ve ondan usûl-i fıkıh ve ilm-i kelâm derslerini aldı. Kırkncı'nın ifadesine göre Sadık Efendi de tam bir Bediüzzaman hayranı olup bir ara kendilerine şöyle dedi: "O, nâdirü'l-vücut bir insandır. İlmin ve irfanın zirvesindedir. Ruhunda büyük bir cihad aşkı vardı. Onda bu memleketin terakkisine mani bütün engelleri aşacak bir istidat görünüyordu. Kendisinin Erzurum'da kaldığı müddetçe birçok sohbetinde bulundum." (Okur, 2011).

Mehmet Kırkinci'nin dördüncü hocası şarkın tanınmış âlimlerinden Ağrılı Nâdir Efendi'dir (1914-1986). Nâdir Efendi, Bediüzzaman'ı eski ve yeni Said dönemleriyle daha iyi tanıdığına hakkında şöyle bir değerlendirme yaptı:

“Ben Seyyid Şerif Cürçânî (ö. 816/1413), Abdülkâhir Cürçânî (ö. 471/1078-79), Teftâzânî (ö. 792/1390), İbn-i Sina (ö. 428/1037) ve Aristo (M.Ö. 384-322) gibi mantık üstatlarının eserlerini okudum. Bediüzzamanın *İşâratü'l-İcâz*'ını okuduktan sonra, bu belâgat dâhilerinin sezemediği birçok nükteleri hârikulade bir şekilde Bediüzzaman'ın keşfetmiş olduğunu gördüm. *Kızıl İcaz* isimli eserini tam bir yıl tedkik ettim; bu eserde ortaya konulan kaideleri Aristo ve İbn-i Sina gibi mantık üstatlarının tasavvur bile edemediklerini anladım.” (Akgündüz, 2016).

Mehmet Kırkinci, Molla Nâdir Efendi'den kelâm ve mantık kitaplarının yanı sıra Bediüzzaman'ın *Münâzarat* isimli eserini de okudu. Bu eseri okuduktan sonra hem Bediüzzaman'ı, hem de yaşadığı yerleri ziyaret etmek istedi (Okur, 2011).

2. Mehmet Kırkinci'nin Hocalarından Okuduğu Kitaplar

Mehmed Kırkinci, biri âlet ilimleri ve şer'î ilimlere dair, diğeri aklî ilimler ve İslâm felsefesi olmak üzere hocalarından iki dalda icazet sahibi oldu. Kırkinci Hoca bu ilimlerin icazetlerini Mustafa Necati Efendi, Hacı Faruk Efendi ve Müftü Sadık Efendi'den aldı (Akgündüz, 2016). Hikmet ve Kelâm ilimleri ağırlıklı olarak Ağrı ili Tutak ilçesinde müderrislik yapan Molla Nâdir Efendi'den okudu (Akgündüz, 2016).

Kırkinci Hoca sarf ilmine dair şu eserleri okudu: Müellifi bilinmeyen ve pek çok şerhi olan *Binâü'l-Ef'âl*'i (Çakır, 1992), müellifi bilinmeyen ve pek çok şerhi olan *el-Maksûd*'u (Demirayak, 2003); Ebü'l-Meâlî İzzüddîn Abdülvehhâb b. İbrâhîm b. Abdilvehhâb ez-Zencânî el-Hazrecî'nin (ö. 1262) *et-Tasrîfü'l-İzzî*, *Merâhu'l-ervâh* ile birlikte *Sarf Cümlesi* diye anılan eserini (Özel, A. 2013).

Nahiv ilmine dair şu eserleri okumuştur: İmam Birgivî'nin (ö. 1573), *İzhârü'l-Esrâr*'ını (Elmalı, 2001: 23/506-507) ve *'Avâmil*'ini;

İbnü'l-Hâcib'in (Ebû Amr Cemâlüddîn Osman b. Ömer b. Ebî Bekr b. Yunus) (ö. 1249), *Kâfiye Şerhi*'ni (*el-Kâfiye ve eş-Şâfiye*) (Kılıç, 2000).

Mantık ilminden şu eserleri okudu: Esîrüddin el-Mufaddal b. Ömer es-Semerkindî el-Ebherî'nin (ö. 1265) *Risâletü'l-Esîriye*'sini (Bingöl, 2000); Edirne Müftüsü Fevzi Efendi'nin (1826-1900) *Seyfü'l-gullâb alâ Muğni't-Tullâb*'ını (Uzun, 1995); Molla Fenarî'nin (ö. 1431) şerhlerini (*Şerhu'l-Ferâizi's-Sirâciyye*, *Şerhu Telhîsi'l-Câmi'i'l-kebîr fi'l-fürû*, *Şerhu Fikhi'l-Keydanî*, *Misbâhu'l-Üns Beyne'l-Ma'kul ve'l-Meşhûd fi Şerhi Miftâhi'l-Gayb*, *Şerhu Dîbâceti'l-Mesnevî*, *el-Fevâidü'l-Fenâriye (er-Risâletü'l-Esîriye şerhi)*, *Şerhu Muhtasari'l-Mevâkîf*, *Ta'likat 'alâ Şerhi'l-Mevâkîf*, *Hâşiye 'alâ Şerhi's-Şemsiyye*, *Şerhu'l-Fevâidi'l-Giyâsiyye*)⁷ (Aydın, İ. H. ve Görgün, T. 2005); Ali b. Ömer el-Kâtibi el-Kazvinî'nin (ö. 1277) *Şemsiyye*'sini (Durusoy, 2010); İsmail Gelenbevî'nin (ö. 1791) *el-Burhân*'ını (*fi İlmi'l-Mantık ve Fenni'l-Mîzân*), (Gölcük ve Yurdağur, 1996).

Belâgat ilminden şu eserleri okudu: Ebü'l-Meâlî Celâlüddîn el-Hatîb Muhammed b. Abdirrahmân b. Ömer b. Ahmed el-Kazvîni eş-Şâfiî'nin (ö. 1338) *Telhîsü'l-Miftâh*'ını (Durmuş, 2002); Sa'deddin et-Teftâzânî'nin (ö. 1390) *eş-Şerhu'l-Muhtasar*, *Muhtasarü'l-me'ânî*, *eş-Şerhu'l-Mukavvel*'ini (Benli, 2005).

Münazara ilminden şu eserleri okudu:

Hüseyin Şah Çelebi Amasyevî'nin (ö. 1512) *Hüseyniyye fi'l-Âdâbi'l-Münâzara*'sını; Saçaklızade Mehmed b. Ebu Bekir'in (1732) *er-Risâletü'l-Velediyye fi Âdâbi'l-Bahs ve'l-Münâzara*'sını (Özcan, 2008); Ebü'l-Fazl Adudüddin Abdurrahman b. Ahmed b. Abdilgaffâr el-Îcî'nin (ö. 1355) *Âdâbü'l-Bahs*'ini (*el-Âdâbü'l-Ađudiyye*, *er-Risâletü'l-Adudiyye*), (Görgün, 2000: 21/410-414); Adudüddin el-Îcî'nin (ö. 1355) *Ahlâku'l-Adudiyye*'sinin şerhini (Erdem, 1989); Seyyid Şerif Cürcânî'nin (ö. 1413), Adudüddin el-Îcî'nin *el-Mevâkîf* adlı eserinin şerhi olan *Şerhu'l-Mevâkîf*'ını (Gümüş, 1993); Mir Zeyn Tebrizî'nin *Şerh-i Adud* adlı eserini.

⁷ Bu şerhler sadece mantıkla ilgili olmayıp İslâmî ilimlerin çeşitli alanlarıyla ilgilidir.

Usûl-i hadîsten okuduğu eserler şunlardır: Ebü'l-Fazl Şihâbüddin Ahmed b. Ali b. Muhammed el-Askalânî'nin (ö.1449), İbnü's-Salah eş-Şehrezurî'nin (ö. 1245) *Mukaddime'sine Nuhbetü'l-Fiker* adıyla yazdığı muhtasarını (Kandemir, 1999).

Hadîs ilminden okuduğu kitaplar: Ebü'l-Fazl İyaz b. Musa b. İyaz el-Yahsubî'nin (Kâdî İyâs) (ö. 1149) *Şifâ-i Şerîf*ini (Kandemir, 2001); Buharî'nin, *el-Câmi'u's-Sahîh*'ini (*Sahih-i Buhârî*) (Kandemir, 1993); Bedreddin el-Aynî'nin (ö. 1451) *'Umdetü'l-Kârî*'sini (*Sahîh-i Buhârî şerhi*) (Kandemir, 1993).

Usûl-i fıkıha dair okuduğu eserler: Ebû Saîd el-Hâdimî'nin (ö. 1762) *Mecâmi'u'l-Hakâik*'ini, (Yaşaroğlu, 2003); Molla Husrev'in (ö. 1480), *Mirkâtü'l-Vüsûl ilâ 'İlmi'l-Usûl*'ünü ve bunun şerhini (Koca, 2005).

Tefsir ilminden okuduğu eserler: Celâleddin Mahallî (ö. 1466) ve Celâleddin es-Süyûtî'nin (ö. 1505)'nin, *Tefsîrü'l-Celâleyn*'ini (Akpınar, 2001); Ebü'l-Kâsım Mahmûd b. Ömer b. Muhammed el-Harizmî ez-Zemahşerî'nin (ö. 1144) *Keşşâf*'ını (Öztürk ve Mertoğlu, 2013).

Hikmet ve felsefe ilmine dair okuduğu eserler şunlardır: Esîrüddîn el-Mufaddal b. Ömer es-Semerkindî el-Ebherî'nin (ö. 1265) *Hidâyetü'l-Hikmet*'ini, (Bingöl, 2000: 10/75-76); Ebû Ali el-Hüseyn b. Abdillâh b. Ali b. Sinâ'nın (ö. 1037), *Uyûnü'l-Hikme*'sini (Durusoy, 2010).

Kelâm ilmine dair okuduğu eserler şunlardır: Sa'deddin Teftâzânî'nin (ö. 1390) *Makâsîd ve Şerh-i Makâsîd*'ini, (Sinanoğlu, 2003); Ebü'l-Fazl Adudüddin Abdurrahman b. Ahmed b. Abdilgaffâr el-Îcî'nin (ö. 1355) *Mevâkıf*'ını (Görgün, 2000); Ebü'l-Hasen Ali b. Muhammed b. Ali es-Seyyid eş-Şerif el-Cürcanî el-Hanefî'nin (ö. 1413), Adudüddin el-Îcî'nin *el-Mevâkıf* adlı eserinin şerhi *Şerhu'l-Mevâkıf*'ını, (Gümüş, 1993); Ebû Ca'fer Nasîrüddin Muhammed b. Muhammed b. el-Hasen et-Tusî'nin (ö. 1274) *Tecrîd-i Kelâm*'ını (*Tecrîdü'l-İ'tikâd*) (Şirinov, A. ve Gafarov, A. 2012); Nasîrüddin Ebû Said (Ebû Muhammed) Abdullah b. Ömer b. Muhammed el-Beyzâvî'nin (ö. 1286) *Tavâli'u'l-*

Envâr'ını (Yavuz, 1992); Ebû Hafs Necmeddin Ömer b. Muhammed en-Neseffî'nin (ö. 1142) *el-'Akâidü'n-Neseffîyye'sini* (Yavuz, 1989).⁸

3. Erzurum'da İlk Nur Medresesi

Mehmet Kırkncı hemen bütün hocalarından Bediüzzaman'ın şahsiyeti ve ilminin yüksekliği hakkında sitayişkârâne sözler işitince onu ziyaret etmek ve eserlerini okumak istedi. Bir taraftan hocalarından okuması gereken dersleri alırken, diğer taraftan 1946'dan itibaren bulabildiği kadarıyla Risale-i Nurları okumaya başladı. 1947 yılında Bediüzzaman'a bir mektup yazarak kendisine kitaplarını göndermesini istedi. Bediüzzaman da Hüsrev Altınbaşak'ın yazdığı bazı risaleleri gönderdi. Onları okumaya başladılar. O sıralarda Kırkncı askerlik şubesi müdürü Haydar Efendi ile tanıştı. O da kendilerinin yaptığı Risale-i Nur derslerine katılmaya başladı. O zaman Kırkncı Hoca ve arkadaşları bu eserleri ilim öğrenmek için okuyorlardı. Risale-i Nur hizmeti diye bir hizmet tarzından haberleri yoktu (Kırkncı, 2013). 1946'dan 1950'ye kadar Bediüzzaman'ın kitaplarını bu şekilde okudu ve fert fert başkalarına da okutmaya çalıştı. Artık bu eserleri fert fert değil de toplu halde müzakere etmeleri gerektiğini düşündü.

O sıralarda Murat Paşa Camii'nin yanında hiçbir iş için kullanılmayan boş bir medrese mevcuttu. En yakın arkadaşı Mehmet Şercil Polat bu mahallenin muhtarını taniyordu. Burasını terzi dükkânı olarak kullanılmak üzere cüz'î bir fiyatla kiraladılar. Orada üç-beş kişiyle Risale-i Nur dersi yapmaya başladılar. O zaman henüz Bediüzzaman'ın Arapça olarak yazdığı *Mesnevi-i Nûriye* adlı eseri Türkçeye çevrilmemişti. Yatsı namazından sonra cami cemaatini buraya davet ederler, Kırkncı Hoca da onlara *Mesnevi-i Nûriye'nin* Arapçasını okuyup onlara izah ederdi. Ayrıca Kırkncı Hoca bu sıralarda Kurşunlu Medresesi'nde Arapça dersleri okutuyor, sonra da Risale-i Nur dersi yapıyordu. Medrese olarak tuttukları yere serecek kilimleri bile yoktu,

⁸ Mehmet Kırkncı'nın bu eserleri okuduğunu yazan müellif Prof. Dr. Ahmet Akgündüz'dür (Akgündüz, 2016). Eserlerden sonra verilen referans eser hakkında geniş bilgi kaynağını belirtmek içindir.

yere hasır sermişlerdi. İlk kış yakılacak kömür parasını da bir öğrencisinin dedesi vermişti. Aradan üç yıl geçtiği halde Kırkinci Hoca, M. Şercil Polat ve Zeki Çiğdem'den başka Risale-i Nur davasına sahip çıkan kimse olmamıştı. Bunun üzerine Bediüzzaman'a "Üstadım, insanlar bizi dinlemiyorlar, Risale-i Nur'a bir türlü sahip çıkmıyorlar; hiç çoğalamıyoruz" diye bir mektup yazar. Bediüzzaman da kendilerine "Bir şehirde bir tek Nur talebesi olsa ve parmakla gösterilse o şehir benimdir" şeklinde bir cevap verdi. Bu cevap kendilerini şevke getirdi ve Risale-i Nurları tanıtmak için daha fazla çalışmaya başladılar. Fakat ne zaman yeni bir mesele ortaya çıksa Bediüzzaman'a mektup yazıp fikrini alırlardı. Bu minvalde birkaç mektup yazdıktan sonra Bediüzzaman her meselenin kendisine sorulmamasını, problemleri müşavere ile çözmelerini teklif etti. Murat Paşa Medresesi kendilerinin hem toplanma yeri, hem de adresleri olmuştu. Bediüzzaman bir mektubunda "Kendi evlerinizi medrese yapınız." dediği için bu tavsiyeye uyarak evlerde de Risale-i Nur dersleri başlattılar (Kırkinci, 2013). Ev derslerinden sonra hizmette bir genişleme oldu.

Karanlık Kümbet (<https://maps123.net/en/TR/sadrettin-konevi-trbesi-p102749>)

Daha sonra Murat Paşa Camiinin yanındaki medrese yıkılmış, Kırkinci Hoca da Darağaç Camii'nin medresesine taşınarak Risale-i Nurları orada okumaya başladılar.

Bediüzzaman "Evlerinizi medrese yapın" derken, talebelerine evlerinde hem aile efradına hem de dostlarını davet edip arkadaşlarına Risale-i

Nurları okumalarını tavsiye etmiş bulunuyordu. Fakat Kırkinci Hoca, Sadreddin Konevî'ye (ö. 607/1274) atıfta bulunulan ve Karanlık

Kümbet (Uluçam, 2001) diye bilinen bu türbenin⁹ yanındaki iki katlı evini herkese karşı Risale-i Nur sohbetlerine açtı. Öyle ki kimse burasının onun evi olduğunu bilmez, tamamen bir medrese olduğunu zannederdi. Rahatlıkla herkes her zaman buraya girip-çıkarm, Kırkncı Hoca'yı ziyaret ederdi. Kırkncı Hoca da gelenlerle mutlaka Risale-i Nur dersi yapardı.

4. Van Seyahati (1952)

Kırkncı Hoca, doğrudan Bediüzzaman'ı ziyaret etme imkânını bulamasa da onun yaşadığı yerleri gezip görmek istedi. Mektuplaşmalar yoluyla Zübeyir Gündüzalp onun niyetini öğrenince kendisine, Bediüzzaman'ın yaşadığı yerlere vefa hissiyle bağlı olduğunu, mümkün olursa onlarla dostluklarını yenileyip onlara veda etmek istediğini ve bu maksatla kendisine “Zübeyir! Benim bedelime yaşadığım yerleri, Van kalesini, Ereğ dağı... gez” dediğini bildirdi. Zübeyir Gündüzalp'in bu mektubu Kırkncı Hoca'yı Van ziyareti için daha istekli hale getirdi. (Kırkncı, 2013).

1952 yılıydı. Daha önce hiç Van'a gitmemiştii. Van'a giden bir otobüse bindi. Şehre vardıklarında gece yarısıydı. Orada Bediüzzaman'ın eski talebelerinden Molla Hamid'le buluştu. Molla Hamid, Kırkncı Hoca'yı, Bediüzzaman'la ilgili hatıraları daha iyi bildiği için kendisiyle birlikte Birinci Cihan Harbine katılmış olan ve Çerovanis köyünde oturan Ali Çavuş'a götürdü. Ali Çavuş, harb esnasında bazen su bulup ekmek bulamadıklarını, bazen de ekmek bulup su bulamadıklarını, bu şartlar altında Bediüzzaman'ın kendilerine “Kağıt bulun!” diye emrettiğini ve ona “Seydâ! Biz can derdindeyiz, sen kâğıt derdindesin. Bir bizim hâlimize bak, bir de seninkine bak! Şimdi sana kâğıdı nereden bulalım. Bırak artık şu yazma işini” dediklerini, fakat onun kendisine kağıt getirilmesi hususunda ısrar ettiğini, o şartlar altında *İşârâtü'l-İ'caz*

⁹ Türbenin kitabesi'nde “Hoca Vecihüddin Efendi, Ölümü: Hicri: 708, Miladi: 1309, Türbeyi Yaptıran Oğlu Sadrettin Efendi” yazar. Ancak halk bu türbeyi Sadreddin Konevî'ye atfetmektedir. Oysa buradaki Sadreddin Efendi'nin Sadreddin Konevî ile herhangi bir ilişkisi yoktur. Türbeyi yaptıranın adı Sadreddin olduğu için halk bu ismi Sadreddin Konevî ile eşleştirmiştir. Resimde görüldüğü gibi internette de türbe Sadreddin Konevî'ye atfedilmiştir.

tefsirini yazı yazmakta mahir olan Molla Habîb'e yazdığını anlattı. Ali Çavuş bunları anlatırken Kırkinci Hoca'nın zihninden Erzurum'daki hocalarının anlattıkları film şeridi gibi gözünün önünden geçti. Sonra Ali Çavuş, Ruslarla nasıl çarpıştıklarını ve nasıl esir düştüklerini anlattı. Bu arada Kırkinci Hoca'ya, Bediüzzaman'ın da kendilerine anlattığı İstanbul hatıralarını nakletti. Daha sonra Bediüzzaman'la birlikte oturup kalktıkları Ereğ dağı gezdiler. Eski Van'daki yıkık medreseyi ziyaret ettiler. Bir ara Ali Çavuş orada bir yeri göstererek "Buraya silahlarımızı koyardık, ikindiye kadar ders okurduk. İkindiden sonra talime giderdik. Silâhla atış talimi yapar, kol taşı atar, hendekten atlar, atlama yarışı yapardık. Bunlar bizim canımızı sıkardı, ama yine de yaparken zevk alırdık." diyerek eski hatıralarını anlatmaya devam etti. Bediüzzaman'ın cihan harbine yakın zamanlarda "Bir şeyler olacak; ben bir şeyler hissediyorum" dediğini, medresesine talebe kabul ederken onlara, "Sen buraya geldiğin andan itibaren ihtiyarın gitmiştir; benim söylediğim her şeye razı olacaksın" diye şart koştuğunu, bazı talebelerin bu şartı kabul ettiklerini, kabul etmeyenlerin ise geri dönüp gittiklerini, cihan harbi çıkınca da "Haydi silâhlarınızı alın" deyip Ruslarla savaşmaya başladıklarını, işte o zaman neden öğrencilere bu şartı ileri sürdüğünü ve kendilerine talim yaptığını anladıklarını uzun uzadıya anlattı. Kırkinci Hoca Van, Horhor, Ereğ dağı, Zernebat ziyaretlerini gerçekleştirdikten sonra Erzurum'a döndü (Kırkinci, 2013). Van ziyareti Bediüzzaman'ı ziyaret hususunda kendisini daha coşturmuştu. Artık ne olursa olsun Bediüzzaman'ı da ziyaret etmeliydi.

5. Bediüzzaman'ı Ziyaret (1956)

Kırkinci Hoca, Bediüzzaman ismini on iki yaşlarında duymuş, daha sonra davasını tanımış, kendisinden kitap dahi istemiş ve onun yaşadığı Van bölgesini ziyaret etmişti. Artık Bediüzzaman'ı ziyaret vakti gelmişti.

O zamanlar Erzincan-Sivas yolu yoktu. Ankara'ya, Gümüşhane-Trabzon-Samsun güzergâhından gidilebiliyordu. 1956 yılında Zekeriya isimli bir öğrencisiyle birlikte bir Haziran sabahı Isparta'ya gitmek üzere otobüse bindiler. Samsun'da inip o sırada Bediüzzaman'ın talebelerinden

yedek subay olarak Samsun'da görev yapan Mustafa Sungur'la buluştular. Samsun'da bir hafta kaldıktan sonra Ankara'ya geldiler. O zaman Ankara'da *Sözler Mecmuası* yeni harflerle ilk defa basılıyordu. Bu işle uğraşanlar Ankara'nın genç bir vaizi olan Said Özdemir ile hukuk fakültesi son sınıf öğrencisi Atif Ural ve Mustafa Türkmenoğlu idi. Günlerini birkaç zeytin tanesi ve birkaç dilim ekmekle geçiriyorlar, kıt kanaat yaşıyorlardı. Fakat Nur davasının önemini bildikleri için bu sıkıntılara gönüllü olarak katlanıyorlardı. Isparta'ya yola çıkmak istediklerinde Atif Ural kendilerine "*Sözler*'in yeni çıkan şu formasını Üstad'ımıza verin. Zira, her yeni forma Üstad'ın tashihinden geçiyor. Ayrıca bunu götürmekle hem bir hizmet etmiş olursunuz, hem de Üstad sizi memnuniyetle kabul eder." dedi. Isparta'ya indiklerinde Bediüzzaman'ın talebelerinden önceden adresini aldıkları Rüştü Çakan'ın dükkânına gittiler. O da kendilerini polislerin fark etmeyeceği bir şekilde Bediüzzaman'ın evinin önüne kadar getirdi. Kendilerini Tahirî Mutlu karşıladı. Kırkncı Hoca heyecanlanıp huzurunda konuşamama endişesiyle Bediüzzaman'a söylemek istediklerini önceden mektup olarak yazmıştı. Tâhirî Mutlu'ya Ankara'dan getirdikleri forma ile beraber bu mektubu da verdi. Bediüzzaman görüşmeyi kabul edince ellerini öptüler, sonra oturup Bediüzzaman'ı dinlemeye koyuldular. Kırkncı Hoca'nın mektubunu Tâhirî Mutlu okudu. Bediüzzaman tebessüm etti ve kendilerine duada bulundu. *Sözler Mecmuası*'nın formasını getirdikleri için de çok memnun oldu ve şöyle dedi: "Risale-i Nur çok yakın bir zamanda başlara taç olacaktır. Öyle zaman gelecek ki, satırı altınla satılacaktır. Radyo lisaniyle, bütün dünyaya neşrolunacaktır." Daha sonra Risale-i Nur'u okumanın önemi üzerinde durdu. Nazarları eserlerine tevcih ettirerek "Uzaklardan buraya kadar gelmenize hiç lüzum yok. Risale-i Nur'u okuyan benimle görüşmüş ve benden ders almış gibidir. Sizler buraya gelince ben minnet altında kalıyorum, lâzım geliyor ki, sizlerin hiç olmazsa yol paralarını vereyim." dedi. Ankara'dan getirdikleri formayı da Zübeyir Gündüzalp okudu. Formanın okunması bitince Bediüzzaman, Kırkncı Hoca'ya

dönerek, “Risale-i Nur burada okundukça Cenab-ı Hak Anadolu’ya gelen belâları kaldırıyor.” diyerek onların ümitlerini tazelemeye çalıştı. Kırkinci Hoca ise o sırada on beş- yirmi vilâyette az sayıda insan olduklarını “Biz ne kadar Risale-i Nur okuyoruz ki, Anadolu’dan belâların kalkmasına vesile oluyoruz?” diye içinden geçirdi. O sırada Bediüzzaman büyük bir dağın yıkılışını gösterir gibi ellerini kaldırıp sola doğru götürerek celâlli bir ses tonu ile “Burada Risale-i Nur okundukça Rusya’da küfr-ü mutlak dağlar gibi yıkılıyor!” diye âdeta haykırdı. Daha sonra kendilerine müteveccihen şu dersi okuttu:

“*Risale-i Nur*, yalnız bir cüz’î tahribatı ve bir küçük haneyi tamir etmiyor. Belki küllî bir tahribatı ve İslâmiyeti içine alan ve dağlar büyüklüğünde taşları bulunan bir muhit kal’ayı tamir ediyor. Ve yalnız hususî bir kalbi ve has bir vicdanı ıslaha çalışmıyor, belki bin seneden beri tedarik ve teraküm edilen müfsid âletler ile dehşetli rahnelenen kalb-i umumîyi ve efkâr-ı âmmeyi ve umumun ve bahusus avam-ı mü’minînin istinadgâhları olan İslâmî esasların ve cereyanların ve şairlerin kırılması ile bozulmağa yüz tutan vicdan-ı umumîyi, Kur’an’ın i’cazıyla ve geniş yaralarını Kur’anın ve imanın ilâçları ile tedavi etmeğe çalışıyor. Elbette böyle küllî ve dehşetli tahribata ve rahnelere ve yaralara, hakkalyakîn derecesinde, dağlar kuvvetinde hüccetler, cihazlar ve bin tiryak hâsiyetinde mücerreb ilâçlar ve hadsiz edviyeler bulunmak gerektir ki; bu zamanda Kur’an-ı Mu’ciz-ül Beyan’ın i’caz-ı manevîsinden çıkan Risale-i Nur o vazifeyi görmekte beraber, imanın hadsiz mertebelerinde terakkiyat ve inkişafata medardır.” (Nursi, B. S. 2012a; a.mlf., 2012b; a.mlf., 2012c).

Sonra Bediüzzaman kendilerine dua etti, onlar da huzurundan hürmetle ayrıldılar. O geceyi Isparta’da geçirdikten sonra Barla’ya geçtiler. Barla’da Sıddık Süleyman’la birlikte Bediüzzaman’ın oturup kalktığı yerleri ziyaret ettiler. Sarıkavak’a uğradılar, Sıddık Süleyman’ın Cennet Bahçesi’ne indiler, Barla kabristanında dua ettiler, bir taraftan Eğirdir gölünü, diğer taraftan Çam dağını seyrettiler. Sonuçta tekrar Erzurum’a dödüler. (Okur, 2011; Kırkinci, 2013; Özcan, 2013) Geri dönerken Kırkinci Hoca’nın kafasında şu düşünceler dolaşıyordu:

“Âdil Türk Mahkemelerinin vermiş olduğu bunca beraat kararına rağmen, niye Bediüzzaman'ı göz hapsinde tutuyorlar ve eserleri niye hâlâ serbestçe okunmuyordu?!”

“Neden % 99'u Müslüman olan bu vatanın evlatları, başları dik, alınları açık, vicdanları hür olarak değil de daracık sokaklardan gizli gizli geçerek Üstadı ziyaret ediyorlardı?..”

“Bin seneden beri tevhid bayrağını cihanın her tarafında şerefle dalgalandırmak için cepheden cepheye koşan ve bu uğurda candan ve cihandan geçen o şanlı ecdadın torunları, şimdi böyle nadir'ül-vücûd bir İslâm kahramanının feyz ve irşadından mahrum mu bırakılmak isteniyordu?!”

“Bu bir oyun muydu? Bu oyunu kimler tezgâhlıyordu? Perde arkasında kimler vardı? Fikri ve vicdanı hür vatanperver tarihçilerimiz, acaba ne zaman bu perdeleri aralayacak ve sahne arkasındakileri bütün dünyanın huzurunda ne zaman mahkum edeceklerdi?”

“Bu istifhamların, niçinlerin, acabaların arkasındaki gerçek neydi? Yoksa, bu millet mukaddesatından, örf ve an'anelerinden tecrit edilmek, tarihten koparılmak mı isteniyordu?..” (Kırkınıcı, 2013).

Kırkınıcı Hoca, Bediüzzaman'ın suçsuz olduğundan emindi. Ancak dünyada başka gerçeklikler de vardı. Burada zalim bir zihniyet hükümünü sürdürmeye devam ediyordu. Başta Hz. Muhammed (s.a.v.) olmak üzere peygamberleri memleketlerinden çıkmak mecburiyetinde bırakan, Sokrat'ı zehirleten, Elâtun'u yurdundan çıkararak, Aristo'yu benzeri âkıbete uğratan, Dünya'nın Güneş'in etrafında döndüğünü söylemesi sebebiyle Galileo'yu engizisyon mahkemesi tarafından “aşırı düzeyde sapkınlık”la suçlayan zihniyet ne ise, Bediüzzaman'a sıkıntı veren zihniyet de aynı zihniyetti.

6. Üniversitede Nur Hizmetinin Başlaması

Kırkınıcı Hoca, Bediüzzaman'ı ziyaretten önce onun eserlerini bir âlim olarak okur ve bir âlim olarak kendisini ziyaret etmek isterdi. Fakat kendisini ziyaret edince onun sadece kendi hocaları gibi bir âlim olmadığını, onun bir mürşid olduğunu ve “Risale-i Nur Mesleği” diye bir

hizmet metodunu vazettiğini iyice anları. Bediüzzaman “müsbet hareket” adını verdiği bir metotla kırmadan-dökmeden, usûlet ve suhûletle küfür davasının karşısında iman hizmeti yapmaya çalışıyordu. Artık iş daha da ciddiye. Bir taraftan İslâm’a gelecek kötülükleri bertaraf etmeye çalışmak, diğer taraftan İslâm’a taraftar kazandırmak lazımdı. Fakat bazı konularda karar vermek zor oluyordu. Çünkü o şeylerin bir cihette zararı, başka bir cihette faydası vardı. Bu şeylerin fayda mı, yoksa zarar mı getireceklerini bilemiyorlardı. Bu olaylardan biri de Erzurum Üniversitesi’nin kuruluşu karşısında takınacakları tavidir.

1956 yılında Erzurum’da bir üniversite kurulacağı söylentileri yayılmaya başladı. Dindar insanlar bir taraftan üniversite yoluyla bazı hizmetlerin geleceğine sevinirken diğer taraftan genellikle inkârcı zihniyetin üniversitelerde yoğunlaşmış olması sebebiyle mânen huzursuz olmuşlardı. Kırkinci Hoca da Erzurum’daki manevî havanın bozulmasından endişe ediyordu. O sıralarda Risale-i Nur okuyan İbrahim Okur ve Mehmet Şanlı isimli iki astsubay yıllık izinlerinde Bediüzzaman’ı ziyaret etmek istediklerini söylemişlerdi. Kırkinci Hoca, Bediüzzaman’ı ziyaret edenlerin takip edildiklerini, subay oldukları için yakalanmaları halinde kendilerine zarar gelebileceğini söylememesine rağmen onlar Bediüzzaman’ı ziyaret konusunda ısrar ettiler. Kırkinci Hoca ziyaretlerini kolaylaştırmak için kendilerine bir mektup verdi. Fakat bu mektupta üniversiteden hiç söz etmemişti. Bu subaylar Bediüzzaman’ı ziyaret ettiler. Bediüzzaman, Kırkinci Hoca’ya cevabî mektup yazarken Zübeyir Gündüzalp’e, “Zübeyir, yaz: Orada açılan üniversite benim üniversitem olacak. Orada benim talebelerim okuyacaklar.” demiş (Kırkinci, 2013). Kırkinci Hoca, Bediüzzaman’ın bu sözü üzerine rahatlamış ve üniversitenin kurulmasına taraftar olmuştu.

7 Haziran 1957 tarihinde Erzurum Atatürk Üniversitesi resmen kuruldu. Fakat Nur hizmeti adına üniversiteden nasıl faydalanacaklarını bilemiyorlardı. Bir olay buna vesile oldu. 1958 yılında bir gün Müftü Sadık Efendi’den ders okurken medreseye üniversiteli bir genç gelip,

birçok üniversite öğrencisinin kaderi inkâr ettiklerini ve bu inancın memleketi Avrupa'ya göre geri bıraktığını söylediklerini, kendisinin bunlara cevap veremediğini söyledi. Sadık Efendi kaderin imanın rükünlerinden biri olduğunu ve bu konuda Mu'tezile, Cebriye ve Ehl-i Sünnet mezheplerinin görüşlerini uzun uzadıya anlattı. Kırkncı Hoca, öğrenciye baktığında pek bir şey anlamadığını düşündü. Orada bulunan bir talebeye, "Sen bunu bizim medreseye götür" diye fısıldadı. Arkasından kendisi de medreseye gitti. Orada öğrenciye *Sözler* kitabının kaderle ilgili *Yirmi Altıncı Söz*'ü okudu ve öğrencinin anlamadığı yerleri açıkladı. Öğrenci yapılan açıklamalar karşısında tatmin olmuştu. Sonra dünyalar onun olmuşçasına sevinerek üniversiteye gitti. Bu olay surda mukaddes bir gedik açma kabilinden olmuştu. Bundan sonra Yusuf isminde bir genç daha geldi.¹⁰ Ona da Risale-i Nur'u okudu ve okudukları kısımları açıkladı. Sonra Yusuf, her ikindiden sonra kendilerinin yanına gelip akşam namazlarında cemaatle katılır, daha sonra bir köşeye çekilip dört rekât namaz kılardı. Ona "Bu kıldığın namaz nedir?" denildiğinde, "İkindi namazını kaza ediyorum." diye cevap vermişti. Kırkncı Hoca "Namazı vaktinde kılsan daha iyi olur." dedi, ancak Yusuf bu söze karşı beklenmedik bir şekilde "Hocam ben orada namaz kılamam." diye cevap verdi. "Niçin?" diye sorulduğunda, "Ben orada namaz kılsam bana tükürürler." dedi. Yusuf zamanla başka öğrencileri de getirmeye başladı. Üniversite öğrencilerinin Kırkncı Hoca'nın yanına gelmesi Emniyet'in de dikkatini çekmiş ve medreseye gelen öğrencileri takibe başlamışlardı. Artık Murat Paşa Medresesi'nde Risale-i Nur dersi yapamayacaklarını anladılar. Bir çıkış yolu ararken Ahmet Gündaş isimli dostu mahalle kenarında geniş bahçesi olan evinin bir köşesinde Üniversiteliler için Nur Medresesi yapma teklifinde bulundu ve bu evin bahçesinde bir medrese yapıldı. Birkaç ay sonra bu medreseye gelen öğrenci sayısı on beşi buldu. Medresede önce Risale-i Nur okunur. Sonra öğrenciler

¹⁰ Bu genç sonradan çeşitli üniversitelerde öğretim üyeliği yapan ve 1992-1994 yıllarında Maraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörlüğü görevini deruhte eden Prof. Dr. Yusuf Vanlı'dır.

kafalarında olan her soruyu sorarlar ve bu soruların cevapları verilirdi. Esasen kafalarında olan her soruya Risalelerde bir cevabın var olduğu da kendilerine söylenirdi. (Kırkinci, M. 2013).

Sonraki yıllarda Üniversite öğrencilerinin kaldığı Nur Medreseleri açılmaya başlandı. Öğrenciler hem buralarda ikamet edip Risale-i Nuru okurlardı. Hafta sonlarında da Kırkinci Hoca'nın yaptığı Risale-i Nur sohbetlerine katılırlardı. Böylece Risale-i Nur talebelerinin de medreselerin sayısı her sene giderek arttı.

7. “Erzurum Kültür ve Eğitim Vakfı”nın Kurulması (1979)

İlk yıllarda Üniversite öğrencilerinin kaldığı evler/medreseler genellikle kiralıktı ve kiralarını da öğrenciler öderdi. Sonradan bazı mülk medreseler alındı. Bunların tapusu bazı Risale-i Nur talebeleri üzerine yapıldı. Esasen bu kişiler de büyük ölçüde o medresenin parasını veren kişilerdi. Ancak bunlar şahısların değil cemaatin malıydı. Tapu sahibi kişilerin vefat etmesi halinde, her zaman o kişilerin çocuklarının bu malları temellük etme ihtimali vardı.

Öğrenciler çoğalıp ikamet ihtiyacı artınca yurt yapma düşüncesi ortaya çıktı. Yurtla birlikte mülkiyet problemi de çözülecekti. 1979 yılında Kırkinci Hoca'nın önderliğinde Erzurum Kültür ve Eğitim Vakfı kuruldu.

Bir gün Bediüzzaman'ın hizmetinde bulunan talebelerinden Zübeyir Gündüzalp, Kırkinci Hoca'ya hizmete ait mülklerin tapusunun kimin üzerinde olduğunu ve kendisinin üzerinde tapu kaydı olup olmadığını sormuştu. Kırkinci Hoca da tapuları nur talebelerinin üzerine yaptırdığını söylemişti. Bunun üzerine Zübeyir Gündüzalp şöyle dedi: “Hocam, benim üzerime hizmet adına kayıtlı hiçbir şey yoktur, ben üzerime hiçbir şey almadım. Konya'da bulunan kardeşimi de bir gün yanıma çağırdım ve ona şöyle dedim: “Eğer ben öldükten sonra herhangi bir kimse benden alacağı olduğunu söylerse onu hemen ver; fakat benim alacağım var diye birisi bir şey getirirse onu alma.” Kırkinci Hoca, Zübeyir Gündüzalp'in bu davranışının kendisi için örnek olduğunu, kendisi gibi başkasının da tapu sorumluluğuna girmemesi için Vakfı

kurduklarını ve hizmetin bütün mal varlıklarının bu vakfa tapu edildiğini ifade etmektedir (Kırkncı, 2013).

İstanbul'da kuruluşu 1990 yılında tamamlanmış olan Suffa Vakfı da yine onun teşvikleriyle en yakın arkadaşı Erzurum milletvekili Osman Demirci ve arkadaşları tarafından kurulmuştur.

8. Devlet Yetkilileriyle İrtibatı

Bediüzzaman Said Nursî, Eski Said döneminde devletin din eğitimine doğrudan katkı sağlamasını istiyor, özellikle doğuda Van, Bitlis ve Diyarbakır illerinde Medresetü'z-Zehra adını verdiği dinî ilimlerle fen bilimlerinin birlikte okutulduğu bir üniversitenin açılmasını talep ediyordu. Bu münasebetle Sultan II. Abdülhamid ve Sultan Reşad'la görüşmüş, hatta 1911 yılında Van gölü kenarındaki Edremit'te bu medresenin temelini attı. Önce Balkan Savaşı'nın, ardından Birinci Cihan Savaşı'nın çıkması sebebiyle bu üniversiteyi tamamlama imkânı bulamadı. 1922 yılında Ankara Hükümeti tarafından Meclis'e davet edildiğinde Meclis'ten bu üniversitenin kurulması için tahsisat ayrılmasını sağladı, ancak hükümetle tam olarak anlaşamayacağını anlayınca 1923 yılında Van'a gidip münzevi bir hayat yaşama kararı aldı. İsyan etmemesi konusunda Şeyh Said'i uyardığı halde isyan olayı gerçekleşti. İsyana destek vermeseler de, hükümet tedbir amaçlı tehlikeli gördüğü bazı şahısları bölgeden çıkardı. Bediüzzaman Said Nursi de bu sebeple 1925 Şubat'ında önce Burdur'a, sonra, Barla nahiyesine sürgün edildi. Bediüzzaman, hükümetin din eğitimine destek vermesi bir yana, yürüttüğü siyasetle Kur'an okutulmasını dahi yasaklandığını görünce, Risale-i Nurları yazmaya başladı ve iman esaslarını savunmaya yönelik yeni bir hizmet tarzı ortaya koydu. Bundan sonra baskılar ve mahkemeler artmaya devam etti. Fakat Bediüzzaman yine de din konusunda yanlış uygulamalar karşısında idarecileri ve siyasetçileri uyarmaya devam etti. Müsbet uygulamaları olduğu zaman da onları tebrik etti. Bu bağlamda Eskişehir Mahkemesi yoluyla İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'ya seslenmiş (1935), Kastamonu Valisi Mustafa Altınok'la konuşmuş (1936), 1950'de Demokrat Parti'nin

seçimleri kazanması sebebiyle Reiscumhur Celal Bayar'a tebrik telgrafi çekmiş, 1955 yılında CENTO ittifakı üzerine Reiscumhur Celal Bayar ve Başvekil Adnan Menderes'e mektup yazmış, 1956'de talebesi ve Demokrat Parti Isparta milletvekili olan Dr. Tahsin Tola'yı Menderes'e göndererek kendisinden Nur Risalelerinin neşrinin serbest bırakılmasını istemiş, 1957'de Milli Eğitim Bakanı Tevfik İleri ile 1958 yılında da Menderes'le bizzat görüşmüştür (Şahiner, 1979).

Bediüzzaman'ın bu şekilde davrandığını bilen Kırkinci Hoca da benzeri davranışlar sergilemiş; 1956 yılında Afyon Mahkemesi sanıkların beraatine ve Risale-i Nurların iadesine karar verince Başbakan Menderes, Meclis Başkanı Refik Koraltan ve İçişleri Bakanı Namık Gedik'e teşekkür telgrafi çekmiş, Süleyman Demirel ve Turgut Özal'la müteaddit defalar görüşmüş, 1980'de Kenan Evren'e mektup yazmış ve hazırlattıkları Anayasaya "Evet" oyu verilmesi gerektiğini savunmuş¹¹ (Kırkinci, M. 2013), Başbakanlığı döneminde Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'a destek mektubu yazmış, Cumhurbaşkanı Erdoğan da hastanede tedavi gördüğü sırada kendisini ziyaret ederek şifa dileklerini iletmiş, Kırkinci Hoca da mukabil duada bulunmuştur. Bütün bu yazışmaları ve görüşmeleri, memleketin birlik ve beraberliğinin sağlanması, Müslümanların mevcut durumlardan

---

¹¹ Kırkinci Hoca'nın ihtilâlcilerle birlikte Kenan Evren'i desteklemesinin sebeplerini şöyle açıklayabiliriz:

1. İhtilâlciler, ihtilâl yapsın diye önceden desteklenmemiştir. Onlar kendi güçleriyle gelip duruma hâkim olmuşlardır. Bu fiili bir durumdur ve bu durumun dikkate alınması gerekir.
2. Hükümet büyük bir acz içindeydi. Hükümetin, bırakın baştan başa memleketin huzurunu temin etmesini, başbakan dahi Erzurum'a geldiğinde, ancak Erzurum'da hazırlanan bir fedâî grubuyla Kars'a gidebilmiştir.
3. Asker gelmeseydi, her gün onlarca kişinin öldüğü anarşinin durması mümkün görünmemektedir.
4. Askerler ihtilal yapmasaydı, komünistler ihtilal yapacaktı.
5. Anayasa'ya "Evet" denmemesi halinde, eski duruma dönüş gerekir ki, bu hal ihtilâlden sonraki halden daha kötüdür.
6. Kenan Evren yeni kuracakları partiye Adalet Partililerin de iştirak etmelerini istemiş, ancak Süleyman Demirel "Ben tapulu mülkümde kimseye gecekonduyu yaptırmam" diyerek bu teklifi reddetmiştir.
7. Ordu, milletin ordusudur. Siyasetçiler yeterli tedbiri almadıkları için ordu duruma müdahale etmek mecburiyetinde kalmışlardır.
8. *Bir insana bıçak vurmamak iyi değildir. Fakat insan apandisit olunca buna mecbur kalınır. O zaman bıçak vurulmazsa zararı olur.*

zarar görmemeleri ve önlerinin açılması için yapmıştır. Bu faaliyetleriyle Kırkncı Hoca'nın Nur Cemaatinin siyaset konusundaki tutumlarında önemli etkisi olduğu söylenebilir.

9. Eserleri

Mehmet Kırkncı Hoca'nın, çoğu sohbetlerinden derlenmiş otuz yedi adet yayınlanmış kitabı vardır. Bu kitapların toplam hacmi altı bin sayfayı geçmektedir. Alfabetik sıraya göre bu eserlerin isimleri şöyledir:

1. *Alevilik Nedir?* (2007), Zafer Yayınları, 220 s.
2. *Allah'a Giden Yollar* (2011), Zafer Yayınları, 245 s.
3. *Bediüzzaman ve Tasavvuf* (1998), EKEV Yayınları, Erzurum, 155 s.
4. *Bediüzzaman'ı Nasıl Tanıdım?* (1996), Zafer Yayınları, 136 s.
5. *Cihad Sahasında Bediüzzaman / Cihat Nedir?* (1995), Zafer Yayınları, İstanbul, 184 s.
6. *Dar'ül-Harb Nedir?* (1994), Zafer Yayınları, İstanbul, 128 s.
7. *Divine Etermining (Fate And Destiny) And Man's Will In Islam* (2000), Sözlere Neşriyat 150 s.
8. *Gönül Damlaları* (2000), Timaş Yayınları, 240 s.
9. *Hayatım-Hatıralarım* (2013), Zafer Yayınları, 623 s.
10. *Hikmet Pırıltıları* (1996), Zafer Yayınları, 192 s.
11. *Hürriyet* (2007), Alternatif Düşünce Yayınları, 23 s.
12. *Irkçı Bölücülüğe Karşı İslâm'da Birlik*, (1990), 2. Baskı, İstanbul, 148 s.
13. *İçtihat Nedir?* (2000), Kültür ve Eğitim Vakfı Yayınları, Erzurum, 180 s.
14. *İnsan, Millet ve Devlet* (2005), Zafer Yayınları, 279 s.
15. *İnsanı Alçaltan Seyyielere Ahlak-ı Seyyie* (2007), Alternatif Düşünce Yayınları, 39 s.
16. *İnsanı Yücelten Haseneler* (2007), Alternatif Düşünce Yayınları, 45 s.
17. *İrşad Sahasında Bediüzzaman* (2000), Timaş Yayınları 124 s.

18. *İslam Birliği ve Yavuz Sultan Selim*, (2010), Zafer Yayınları, 235 s.
19. *İslam'da Birlik* (2000), Timaş Yayınları, 94 s.
20. *Kader Nedir* (2004) Zafer Yayınları, 130 s.
21. *Kur'an Nedir?* (2013), Aktif Yayınları, Erzurum: 81 s.
22. *Kur'an ve Sünnet Işığında 40 Soru 40 Cevap*, (2013), Zafer Yayınları, 272 s.
23. *Makaleler* (2007), Alternatif Düşünce Yayınları, 24 s.
24. *Marifetullah* (2007), Alternatif Düşünce Yayınları, 16 s.
25. *Merak Edilen Cevaplar* (2009), Zafer Yayınları, 135 s.
26. *Nasıl Aldanıyorlar* (1990), Cihan Yayınları, İstanbul, 188 s.
27. *Nasıl Bir Maarif* (1997), Timaş Yayınları, 150 s.
28. *Nükteleler* (2004), Zafer Yayınları, 167 s.
29. *Peygamber Efendimiz* (2009), Zafer Yayınları, 248 s.
30. *Rahman'ın Misafiri İnsan* (2006), Zafer Yayınları, 304 s.
31. *Ruh Nedir?* (1998), Timaş Yayınları 140 s.
32. *Sefahet / Asrın En Büyük Tehlikesi* (2007), Alternatif Düşünce Yayınları, 16 s.
33. *Sorularla İslamiyet 1* (2007), Alternatif Düşünce Yayınları, 39 s.
34. *Sorularla İslamiyet 2* (2007), Alternatif Düşünce Yayınları, 30 s.
35. *Sorularla İslamiyet 3* (2007), Alternatif Düşünce Yayınları, 16 s.
36. *Sorularla İslamiyet 4* (2007), Alternatif Düşünce Yayınları, 63 s.
37. *Sorularla İslamiyet*, (2009), Alternatif Düşünce Yayınları, 344 s.

10. Vefatı

Mehmet Kırkinci Hoca, genel olarak sağlıklı bir yaşam sürdürmesine rağmen yaşlılığında böbreklerinde ve akciğerinde rahatsızlık meydana geldi. 88 yaşında iken tedavi gördüğü Yakutiye Araştırma Hastanesi'nde 24 Şubat 2016 tarihinde hayatını kaybetti. Narmanlı Camii'nde kılınan cenaze namazına büyük bir kalabalık iştirak etti. Daha sonra cenazesi Erzurum Asri Mezarlığına defnedildi.

Erzurum Narmanlı Camii'nde Mehmet Kırkncı Hoca'nın Cenaze Namazına Katılan Cemaat

11. Hakkında Yazılanlar

Rotterdam İslam Üniversitesi Rektörü (Hollanda) ve Osmanlı Araştırmaları Vakfı Mütavelli Heyeti Başkanı Prof. Dr. Ahmet Akkündüz Atatürk Üniversitesi Yayınları, Erzurum'un Yüzleri serisinden çıkan "Mehmed Kırkncı" adlı bir kitap yazmıştır (2016). Ayrıca kendisi hakkında "Mehmed Kırkncı Hocaefendi" adıyla bir web sitesi hazırlanmıştır. Bu siteye <http://www.mehmedkirkinci.com/> adresinden ulaşılabilmektedir. Bu sitede Mehmet Kırkncı Hoca'nın hayatı, kitapları, makaleleri, videoları ve fotoğrafları hakkında yeterli bilgi ve belge bulunmaktadır.

Sonuç

Yaşadığı dönemde adından sıkça söz ettiren Mehmet Kırkncı Hoca Türkiye'nin önde gelen kanaat önderlerinden âlim bir şahsiyetti. Hiçbir resmî görevi olmamakla birlikte etkin bir şahsiyet olması incelenmesi fazlasıyla hak etmektedir.

İlim aşığı biri olması Kırkncı Hoca'nın öncelikle bahsedilmesi gereken önemli bir özelliğidir. Hocasının vefat etmesi veya ayrılıp başka yere gitmesi hiçbir zaman tahsilini yarıda bırakmasına sebep olmamıştır. Bir hocasıyla irtibatı kesilmişse hemen ikinci bir hoca bularak ondan ders almaya devam etmiştir. Bu şekilde klasik medreselerde okutulan aklî ve naklî ilimlere dair bütün kitapları

hocalarının nezaretinde okumuş, hem naklî ilimler hem aklî ilimler alanında icazet almıştır.

Uzun süre ders aldığı dört hocasından her biri Bediüzzaman Said Nursî'yi tanıyor ve ondan sitayişle bahsediyorlardı. Bu durum Kırkinci Hoca'yı da Bediüzzaman'ı ziyaret etmeye ve eserlerini okumaya vesile olmuş; sonuçta hayatını sadık ve fedakâr bir Nur Talebesi olarak geçirmiştir. Klasik İslâmî ilimlere çok iyi vakıf bir alim olarak günümüz şartlarında Risale-i Nurların ne kadar önemli eserler olduğunu anlamış ve ömrünü bu eserleri anlatarak geçirmiştir.

Kırkinci Hoca, Bediüzzaman'ı sadece bir defa ziyaret etmiş olmakla birlikte İslâmî ilimler konusundaki bilgisi, Nur Hizmetindeki samimiyet ve başarısı, sosyal olayları anlamadaki kıvrak zekâsı, cesareti ve kararlılığı sebebiyle Nur Cemaati içinde Bediüzzaman'a uzun süre hizmet eden öğrenceleri kadar etkili olmuştur. Özellikle onun üniversite camiasına yönelmesi ve Erzurum Üniversitesi'nden mezun olup onun sohbetini dinlemiş olan öğrencilerin Türkiye'nin farklı üniversitelerinde öğretim üyesi olarak görev almaları onun etkinliğini daha da arttırmıştır.

Kırkinci Hoca aynı zamanda çok yazan bir yazardır. Vefatıyla birlikte geride otuz yedi adet kitap bırakmıştır. Bu kitapların çoğu onun sohbetlerinden derlenerek hazırlanmış olsa da, önemli bir kısmı toplumsal açıdan problem teşkil eden dini konularla ilgilidir. Risale-i Nura hizmetin yanı sıra Kırkinci Hoca'nın en çok yapmak istediği şeylerden birisi ülke insanının şikak ve nifakına sebebiyet verecek problemleri bertaraf etmektir. Bu sebeple vatanın ve milletin bütünlüğüne büyük önem vermiş, ayrılık ve gayrılığa sebebiyet verecek konuları çözümlene yoluna gitmiş, eserlerinin önemli bir kısmını bu tür konulara tahsis etmiştir.

Bediüzzaman Said Nursî'nin siyaset alanında Nur mesleğindeki temel prensibi "Şeytan'tan ve siyasetten Allah'a sığınırım" şeklinde olmuştur. Kırkinci Hoca'nın da temel prensibi bu idi. Ancak bu prensip siyasetçilerle tamamen ilişkiyi kesmeyi gerektiren bir kural değildi.

Müslümanlar için biri tehlikelerden ve saldırılardan korunmak diğeri, Müslümanların önünü ve hizmet yollarını açmak olmak üzere iki önemli problemi vardı. Bazen bunları yapabilmek için siyasetin en tepesindeki şahıslarla ilişki kurmak gerekiyordu. Kırkıncı Hoca da bu maksatla devletin en tepesindeki siyasilerle irtibat kurmuş, onlarla yazışmış ve görüşmüştür. Bu görüşmeler bazen önemli sıkıntıları bertaraf etmiş, bazen de önemli faydalar sağlamıştır. Erzurum gibi bir Doğu ilinde oturup hemen bütün önemli devlet başkanlarıyla görüşmek ve etkili olmak öyle her hocanın yapabileceği bir şey değildir.

Kırkıncı Hoca manevi bir kuluçka makinesi gibiydi. Binlerce öğrenci yetiştirip ülkenin yedi iklim dört köşesine göndermiştir. Ölümüyle her şey bitmemiş, arkasından bıraktığı kitaplar, öğrenciler ve müesseseler vasıtasıyla hala etkinliğini sürdürmektedir. Nur Cemaati deyince günümüzde de ilk akla gelen isimlerden birisi Mehmet Kırkıncı Hoca'dır.

Kaynakça

Akgündüz, Ahmet. *Mehmed Kırkıncı*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Yayınları, 2016,

Akpınar, Ali. "Tefsîrül-Celâleyn". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/294-295. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.

Aydın, İbrahim Hakkı & Görgün, Tahsin. "Molla Fenârî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/245-248. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.

Benli, Mehmet Sami. "Miftâhu'l-Ulûm". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/20-21. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.

Bingöl, Abdulkuddüs. "Ebherî, Esîrüddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 10/75-76. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.

Çakır, Mehmet. "Binâü'l-Efâl". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 6/179. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.

Demirayak, Kenan. "el-Maksûd". *Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları*. 27/453. Ankara: TDV Yayınları, 2003.

Durmuş, İsmail. "el-Avâmilü'l-mie". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 4/106-107. İstanbul: TDV Yayınları, 1991.

- Durmuş, İsmail. "et-Tasrîf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 40/131-132. İstanbul: TDV Yayınları, 2011.
- Durusoy, Ali. "eş-Şemsiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 38/530-531. İstanbul: TDV Yayınları, 2010.
- Elmalı, Hüseyin. "İzhârü'l-Esrâr". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/506-507. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Erdem, Hüseyin. "el-Ahlâku'l-Adudiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 23/506-507. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.
- Gölcük, Şerafettin & Yurdağür, Metin. "Gelenbevi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 13/552-555. İstanbul: TDV Yayınları, 1996.
- Görgün, Tahsin. "Îcî, Adudüddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 21/410-414). İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Gümüş, Sadreddin. "Cürcânî, Seyyid Şerîf". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 8/134-136. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Kandemir, M. Yaşar. "el-Câmiu's-Sahîh". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 7/114-123. İstanbul: TDV Yayınları, 1993.
- Kandemir, M. Yaşar. "İbn Hacer el-Askalânî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 19/514-531. İstanbul: TDV Yayınları, 1999.
- Kandemir, M. Yaşar. "Kâdî İyâz". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/116-118. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kavak, Abdülcebbar. "Bitlis Küfrevî Tekkesinin Ağrı'daki Temsilcileri ve Şehrin İlmî ve Manevî Hayatına Tesirleri", *Akademik Bakış Dergisi* 66 (2018), 348-356.
- Kılıç, Hulusi. "el-Kâfiyye". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/153-154. İstanbul: TDV Yayınları, 2001.
- Kırkinci, Mehmed. *Hayatım hatıralarım*. Sakarya: Zafer Yayınları, 2013.
- Koca, Ferhat. "Molla Hüsrev". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 30/252-254. İstanbul: TDV Yayınları, 2005.
- Nursî, Bediüzzaman Said. *Kastamonu Lahikası*. İstanbul: Söz Neşriyat, 2012a.
- Nursî, Bediüzzaman Said. *Şualar*. İstanbul: Söz Neşriyat, 2012b.
- Nursî, Bediüzzaman Said. *Tarihçe-i Hayat*. İstanbul: Söz Neşriyat, 2012c.
- Okur, Salih. *Ulemanın Gözüyle Bediüzzaman*. İstanbul: Kayıhan Yayınları, 2011.
- Özcan, Ömer. *Ağabeyler Anlatıyor II*. İstanbul: Nesil Yayınları, 2013.

Özcan, Tahsin. "Saçaklızâde Mehmed Efendi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 35/368-370. İstanbul: TDV Yayınları, 2008.

Özel, Ahmet. "Zencânî, İzzeddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/253-254. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.

Öztürk, Mustafa & Mertoğlu, M. Suat. "Zemahşerî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 44/235-238. İstanbul: TDV Yayınları, 2013.

Sinanoğlu, M. "el-Makâsıd". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 27/420-421. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.

Şahiner. Necmeddin. *Bilinmeyen Taraflarıyla Bediüzzaman Said Nursi*. İstanbul: Yeni Asya Yayınevi, 1979.

Şirinov, Agil & Gafarov, Aamar. "Tûsî, Nasîrüddin". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 41/442-445. İstanbul: TDV Yayınları, 2012.

Türk, Abdurrezzak. "Erzurum'un Kandilleri - Serçemeli Şeyh Hacı Mustafa Efendi". *Erzurum Gazetesi* (13 Ocak 2014).

Uluçam, Abdüsselam. "Karanlık Kümbet". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 24/462-463. İstanbul: TDV Yayınları, 2001

Uzun, Mustafa İsmet. "Feyzi Efendi". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 12/506-509. İstanbul: TDV Yayınları, 1995.

Yaşaroğlu, M. Kâmil. "Mecâmi'u'l-Hakâik". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 28/217. İstanbul: TDV Yayınları, 2003.

Yavuz, Yusuf Şevki. "Akâidü'n-Neseî". *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. 2/217-219. İstanbul: TDV Yayınları, 1989.